

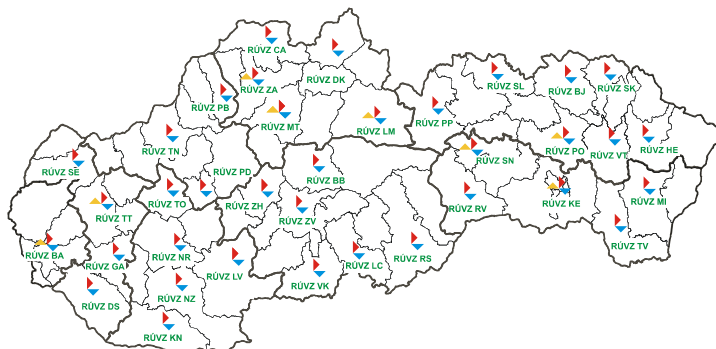
Úrad verejného zdravotníctva
Slovenskej republiky

Trnavská cesta 52
826 45 Bratislava

**KAŽDÝ
DEŇ
MÔŽETE MAŤ
DEŇ
ZODPOVEDNOSTI**

DEŇ ZODPOVEDNOSTI

Vyhodnotenie zdravotno-výchovnej kampane – 2013

Odbor podpory zdravia

doc. PhDr. Róbert Ochaba, PhD., MPH

Mgr. Paulína Kadličeková

Mgr. Oľga Herdová

Obsah:

1. Priebeh kampane	2
2. Štruktúra účastníkov kampane podľa veku	5
3. Štruktúra účastníkov kampane podľa kraja	6
4. Štruktúra účastníkov kampane podľa nameraných hodnôt tlaku krvi	7
5. Štruktúra účastníkov kampane podľa nameraných hodnôt parametra GGT v krvi	8
6. Vyhodnotenie dotazníka	9

1 Priebeh kampane

Úrad verejného zdravotníctva Slovenskej republiky v spolupráci so Slovenským združením výrobcov piva a sladu a Policajným zborom Slovenskej republiky organizovali v rámci Medzinárodného dňa proti zneužívaniu drog a nezákonnému obchodovaniu s nimi zdravotno-výchovnú kampaň s názvom „DEŇ ZODPOVEDNOSTI“.

Cieľom zdravotno-výchovnej kampane bolo:

- prevencia nadmerného užívania alkoholických nápojov,
- zvýšenie celoslovenského povedomia o zodpovednej konzumácii alkoholických nápojov,
- zvýšenie celoslovenského povedomia o rozsahu a povahe zdravotných problémov spôsobených škodlivým užívaním alkoholu.

Kampaň prebiehala 02.07.2013 v 36 mestách v SR (Tab. č. 1) prostredníctvom pracovníkov odborov podpory zdravia z 36 regionálnych úradov verejného zdravotníctva v Slovenskej republike v čase 12⁰⁰-16⁰⁰ hod. v spolupráci s obchodnými centrami, mestskými úradmi a inými inštitúciami.

Pracovníci RÚVZ v SR informovali širokú verejnosť o zodpovednej konzumácii alkoholických nápojov, zdravotných následkoch škodlivého užívania alkoholu a o orientačnom čase odbúravania alkoholu v krvi. Ďalšie aktivity boli spojené s vyšetrením jedného z pečeňových testov, ktorého zvýšená hladina môže súvisieť s nadmernou konzumáciou alkoholu, meraním tlaku krvi, pulzu a vyplnením krátkeho dotazníka týkajúceho sa konzumácie alkoholu. V ôsmich mestách (Bratislava, Trnava, Nitra, Banská Bystrica, Žilina, Trenčín, Prešov, Košice) Slovenské združenie výrobcov piva a sladu zabezpečilo špeciálnu hliadku zloženú z anjela a policajtky, ktorá informovala širokú verejnosť o „Dni zodpovednosti“ a aktivitách / vyšetreniach, ktoré počas dňa prebiehali (Obrázok č. 1).

Súčasne v ten istý deň (2.7.2013) v tých istých 36 mestách Policajný zbor Slovenskej republiky bol zapojený do kampane prostredníctvom svojich dopravných hliadok. Dopravná hliadka kontrolovala vodičov, či dodržiujú povolenú rýchlosť na cestách a či neboli počas vedenia vozidla pod vplyvom alkoholických nápojov. Dopravná hliadka mala k dispozícii aj edukačný leták, ktorý informoval o sankciách za nedodržiavanie zákona č. 8/2009 Z. z. o cestnej premávke a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov.

Pracovníci odborov podpory zdravia RÚVZ v SR v rámci kampane celkom vyšetřili **1 641 záujemcom** hladinu gama glutamyltransferázy (GGT) v krvi (a to 583 mužom a 1 058 ženám), a **1 662 záujemcom** odmerali tlak krvi (a to 595 mužom a 1 067 ženám). Priemerná hodnota pulzu bola 75,4 ako u mužov tak aj u žien. Priemerný vek účastníkov kampane bol **47,0 rokov**. Dotazník vyplnilo **1 679 respondentov** (604 mužov a 1 075 žien).

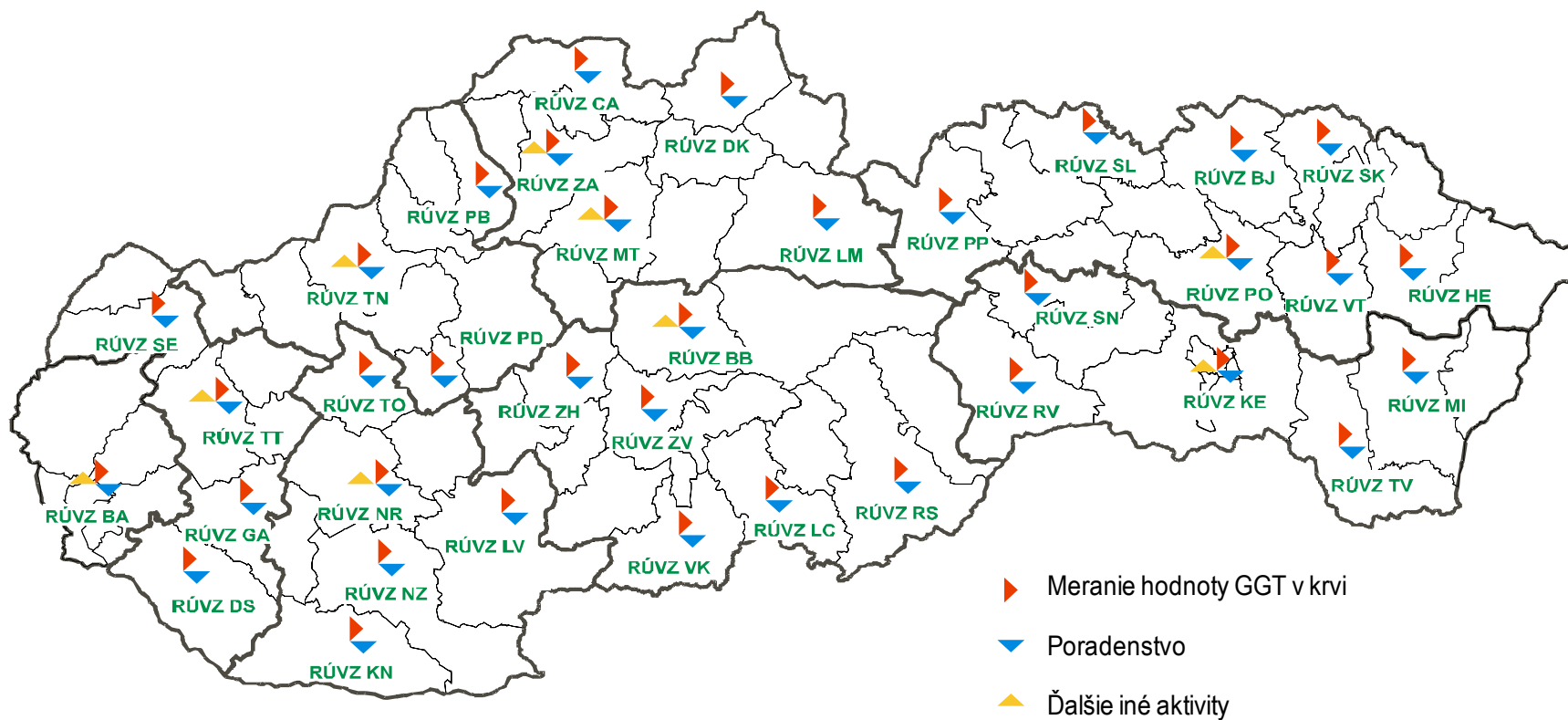
Tab. č. 1 Zoznam 36 miest kampane „Deň zodpovednosti“ v SR

Kraj	RÚVZ v SR	Miesto v meste
Bratislavský	RÚVZ Bratislava	Nákupná pasáž EUROVEA, Pribinova 8
Trnavský	RÚVZ Dunajská Streda	Hlavná 351/11
	RÚVZ Galanta	vo vstupnom vestibule NsP Sv. Lukáša, Hodská 373/38
	RÚVZ Senica	v priestoroch Mestského úradu, Štefánikova 1408/56
	RÚVZ Trnava	ZOC MAX Trnava, Ul. Ferka Urbánka 11
Trenčiansky	RÚVZ Považská Bystrica	v priestoroch pred Mestským úradom, Centrum 2/3
	RÚVZ Prievidza	vo vestibule Žilinskej univerzity - pobočka Prievidza, Bakalárska 2
	RÚVZ Trenčín	ZOC MAX Trenčín, ul. Gen. M.R. Štefánika 426
Nitriansky	RÚVZ Komárno	Komárno Shopping Center, Nám. M.R.Štefánika 903/5
	RÚVZ Levice	TESCO hypermarket Levice, Turecký rad 7
	RÚVZ Nitra	ZOC MAX Nitra, Chrenovská 30
	RÚVZ Nové Zámky	v priestoroch Slovenskej akadémie vzdelávania, M.R.Štefánika 13
	RÚVZ Topoľčany	Mestská Galéria, námestie M.R. Štefánika č. 1
Žilinský	RÚVZ Čadca	Supermarket TEMPO, Moyzesova 53
	RÚVZ Dolný Kubín	Obchodný dom TERNO v Námestove, Nábrežie 765/1
	RÚVZ Liptovský Mikuláš	Nákupné centrum LIPTOV, Kamenné pole 4449/3
	RÚVZ Martin	OD Prior, Námestie SNP 2
	RÚVZ Žilina	ZOC MAX, Prielohy 979/10
Banskobystrický	RÚVZ Banská Bystrica	Europa SC, a.s., Na Troskách 25
	RÚVZ Lučenec	na mestskom kúpalisku v Lučenci, v prípade nepriaznivého počasia - verejné priestranstvo - pešia zóna v Lučenci
	RÚVZ Rimavská Sobota	Obchodný dom Hypernova, P. Hostinského 1
	RÚVZ Veľký Krtíš	pred budovou RÚVZ, Banícka 5
	RÚVZ Zvolen	Mestskej časti I. Zvolen-Sekier v priestoroch ZŠ na ul. J.Alexyho 1
	RÚVZ Žiar nad Hronom	HM Tesco na ul. SNP 100
Prešovský	RÚVZ Bardejov	Obchodné centrum v Bardejove na Duklianskej ulici č. 3821
	RÚVZ Humenné	Mestský úrad, Kukorelliho 34
	RÚVZ Poprad	ZOC MAX Poprad, Dlhé hony 4587/1
	RÚVZ Prešov	ZOC MAX Prešov, Vihorlatská 2A
	RÚVZ Stará Ľubovňa	Mestský úrad Stará Ľubovňa, Obchodná 1
	RÚVZ Svidník	nákupné centrum MAKOS na ul. Centrálnej č. 449/37
	RÚVZ Vranov nad Topľou	pred budovou Obvodného úradu, Námestie Slobody 5
Košický	RÚVZ Košice	OC Atrium OPTIMA, Moldavská cesta 32
	RÚVZ Michalovce	Mestský úrad Michalovce – vestibul, Námestie Osloboditeľov 30
	RÚVZ Rožňava	na Mestskom kúpalisku v Rožňave, Štítnická 3. V prípade nepriaznivého počasia na RÚVZ v Rožňave, Špitálska 3
	RÚVZ Spišská Nová Ves	Mestský úrad – Radnica, Radničné námestie 7 v prípade nepriaznivého počasia sa budú vykonávať vo vestibule Radnice, kde budú mať záujemcovia zabezpečený voľný prístup
	RÚVZ Trebišov	Kaufland, ul.Komenského

Zdroj údajov: RÚVZ v SR, 2013

Obrázok č. 1 Rozloženie realizovaných aktivít zdravotno-výchovnej kampane „Deň zodpovednosti“ v jednotlivých Regionálnych úradoch verejného zdravotníctva v Slovenskej republike v roku 2013.

Rozloženie realizovaných aktivít zdravotno-výchovnej kampane „Deň zodpovednosti“ v jednotlivých RÚVZ v SR

Zdroj údajov: RÚVZ v SR, 2013
Vytvorené: ÚVZ SR, 2013

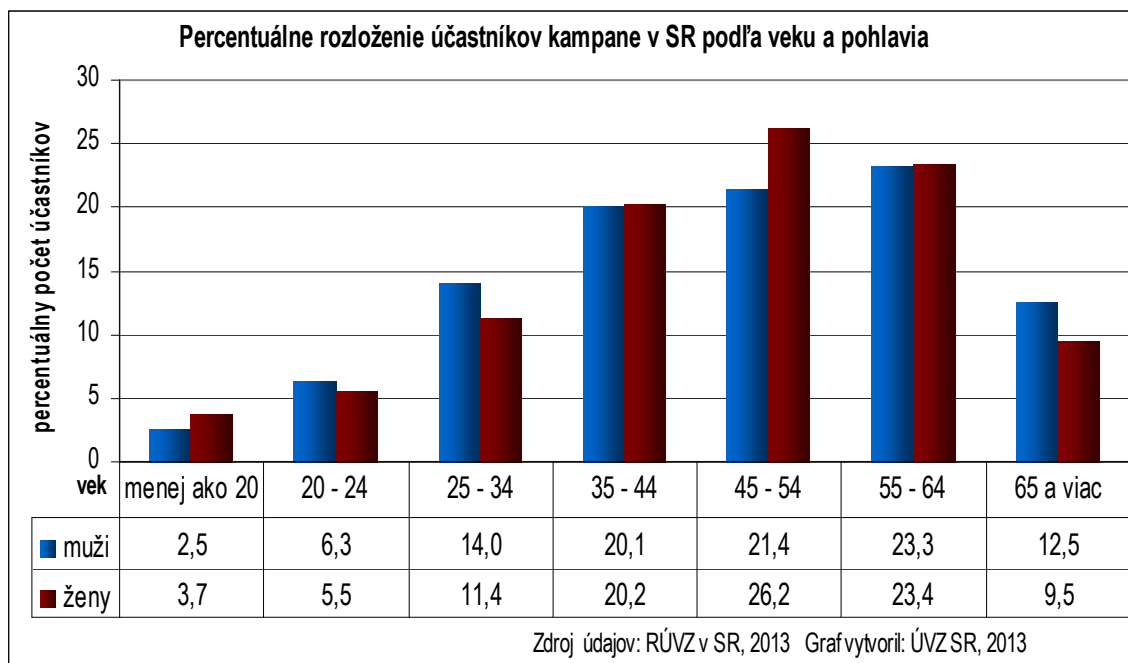
2 Štruktúra účastníkov kampane podľa veku

Priemerný vek účastníkov kampane bol **47 rokov**. Priemerný vek mužov bol 47,1 rokov vo veku od 16 do 85 rokov, u žien 46,9 rokov od 14 do 87 rokov. Veková štruktúra mužov aj žien bola podobná. Aktivity zdravotno-výchovnej kampane zaujali širokú verejnosť hlavne vo veku od 45 - 54 rokov (u mužov to bola veková skupina od 55 – 64 rokov a u žien 45 – 54 rokov).

Tab. č. 2 Veková štruktúra účastníkov kampane „Deň zodpovednosti“ podľa pohlavia v SR

Vek	Muži		Ženy		Spolu	
	Počet	%	Počet	%	Počet	%
menej ako 20	15	2,5	40	3,7	55	3,3
20 - 24	38	6,3	59	5,5	97	5,8
25 - 34	84	14,0	122	11,4	206	12,3
35 - 44	121	20,1	217	20,2	338	20,2
45 - 54	129	21,4	281	26,2	410	24,5
55 - 64	140	23,3	251	23,4	391	23,4
65 a viac	75	12,5	102	9,5	177	10,6
Spolu	602	100,0	1 072	100,0	1674	100,0

Graf č. 1 Percentuálne rozloženie účastníkov kampane „Deň zodpovednosti“ v Slovenskej republike podľa veku a pohlavia v roku 2013

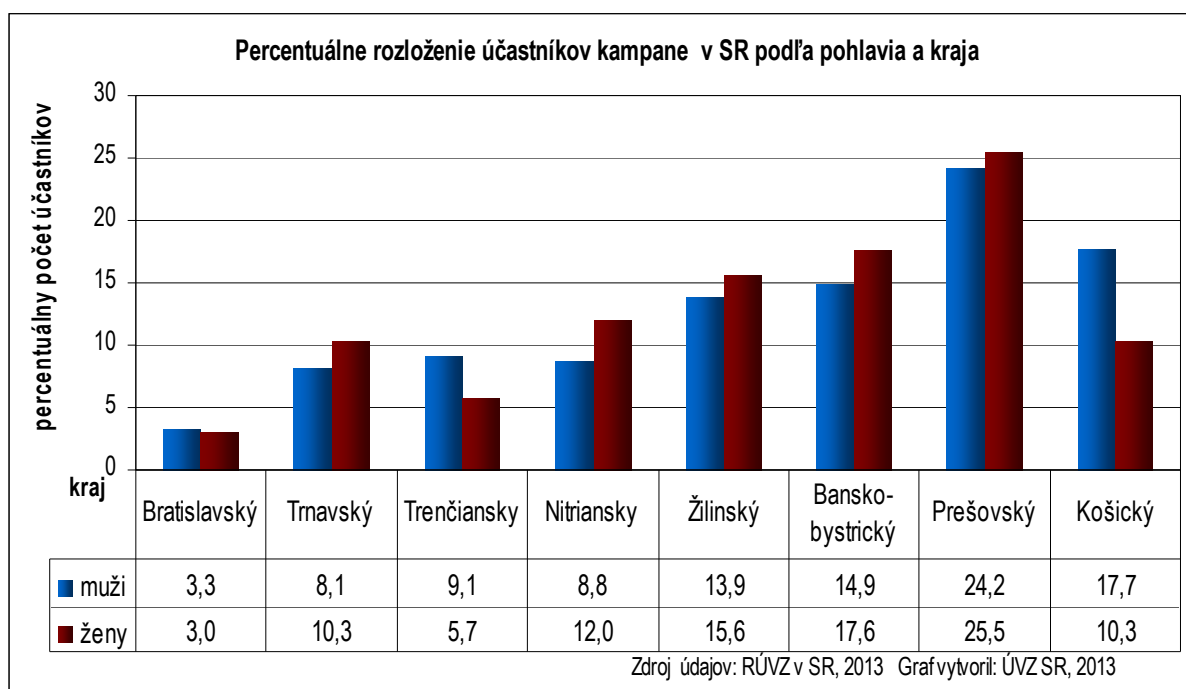
3 Štruktúra účastníkov kampane podľa kraja

V Tab. č. 3 je zobrazené podrobné rozloženie účastníkov kampane podľa krajov. Najväčšie percento – 24,2 % mužov a 25,5 % žien bolo vyšetrených v Prešovskom kraji. Do kampane „Deň zodpovednosti“ sa zapojili najmä obyvatelia SR z Prešovského, Banskobystrického a Žilinského kraja.

Tab. č. 3 Počet účastníkov kampane „Deň zodpovednosti“ pohlavia a kraja

Kraj	Muži		Ženy		Spolu	
	Počet	%	Počet	%	Počet	%
Bratislavský	20	3,3	32	3,0	52	3,1
Trnavský	49	8,1	111	10,3	160	9,5
Trenčiansky	55	9,1	61	5,7	116	6,9
Nitriansky	53	8,8	129	12,0	182	10,9
Žilinský	84	13,9	168	15,6	252	15,0
Banskobystrický	90	14,9	189	17,6	279	16,6
Prešovský	146	24,2	274	25,5	420	25,0
Košický	107	17,7	111	10,3	218	13,0
Spolu	604	100,0	1 075	100,0	1679	100,0

Graf č. 2 Percentuálne rozloženie účastníkov kampane „Deň zodpovednosti“ v Slovenskej republike podľa pohlavia a kraja v roku 2013

4 Štruktúra účastníkov kampane podľa nameraných hodnôt tlaku krvi

Na Slovensku viac ako polovica ľudí zomiera na srdcovocievne ochorenia. Preto je nutné, čo v najväčšej miere obmedziť rizikové faktory, ktoré vedú k srdco-cievnyim ochoreniam. Za normálny (optimálny) tlak krvi sa považujú hodnoty nižšie ako 120/80 mm Hg. Vysoký krvný tlak zvyšuje námahu srdca a ciev. Pretože srdce musí po dlhé obdobie pracovať ťažšie ako za normálnych okolností, má tendenciu zväčšiť sa – steny srdca zhrubnú a vzniká tzv. hypertrofia srdcového svalu. Jedným z najčastejších príznakov je dýchavica po fyzickej námahe. Vysoký krvný tlak preťažuje srdce, vedie i k zatvrdnutiu a zúženiu všetkých arteriálnych ciev. Postihnuté sú najmä mozgové, obličkové a očné cievy a cievy srdcového svalu. Výsledkom môže byť infarkt alebo zlyhanie obličiek. Pacienti s hypertenziou by mali silne obmedziť konzumáciu alkoholu, najlepšie ju celkom vylúčiť.

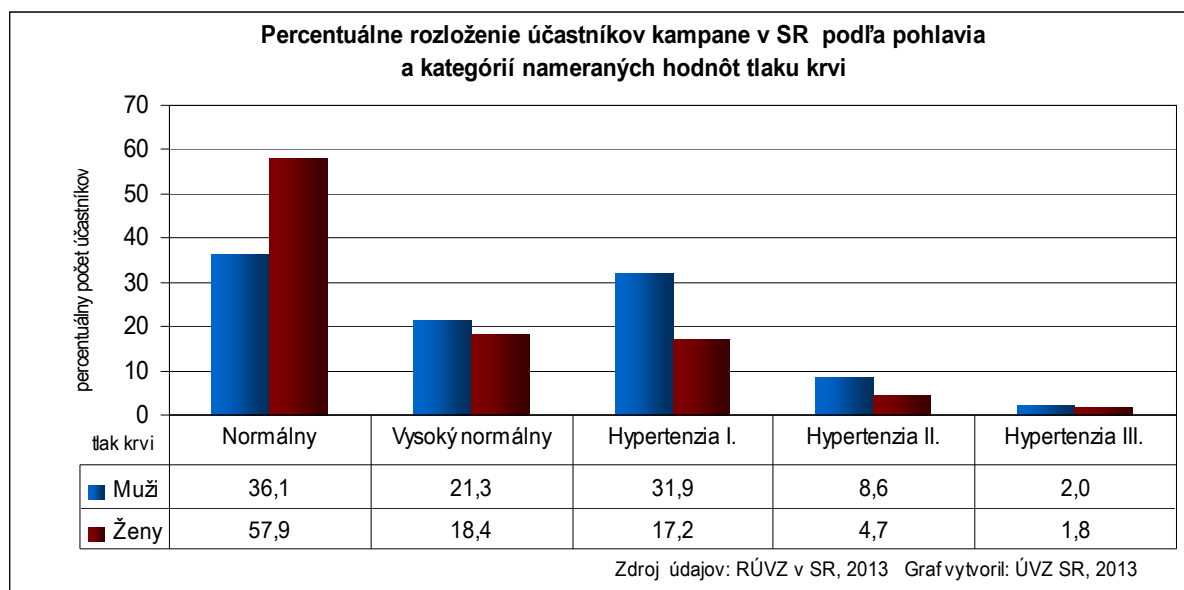
Normálny tlak krvi bol nameraný u polovici účastníkov - 50,1 %. Štatisticky významne viac žien malo namerané normálne hodnoty krvného tlaku krvi (57,9 %) oproti mužom (36,1 %). Vysoký normálny TK bol nameraný u 19,4 % účastníkov a to viac u 21,3 % mužov a 18,4 % žien. Hypertenzia (I., II., III. stupňa) bola nameraná u 30,5 % účastníkov a to viac u mužov ako u žien. Hypertenzia I. stupňa bola nameraná štatisticky významne viac u mužov 31,9 % ako u žien 17,2 %. Hypertenzia II. stupňa bola nameraná štatisticky významne viac u mužov 8,6 % ako u žien 4,7 %. Presné rozloženie nameraných hodnôt tlaku krvi u účastníkov kampane je uvedené v Tab. č. 4.

Tab. č. 4 Počet účastníkov kampane „Deň zodpovednosti“, ktorým bol meraný TK podľa pohlavia v Slovenskej republike

Tlak	Muži		Ženy		Spolu	
	Počet	%	Počet	%	Počet	%
Normálny	215	36,1	618	57,9	833	50,1
Vysoký normálny	127	21,3	196	18,4	323	19,4
Hypertenzia I.	190	31,9	184	17,2	374	22,5
Hypertenzia II.	51	8,6	50	4,7	101	6,1
Hypertenzia III.	12	2,0	19	1,8	31	1,9
Spolu	595	100,0	1 067	100,0	1662	100,0

Zdroj údajov: RÚVZ v SR, 2013

Graf č. 3 Percentuálne rozloženie účastníkov kampane „Deň zodpovednosti“ v Slovenskej republike podľa pohlavia a kategórií nameraných hodnôt tlaku krvi v roku 2013

5 Štruktúra účastníkov kampane podľa nameraných hodnôt parametra GGT v krvi

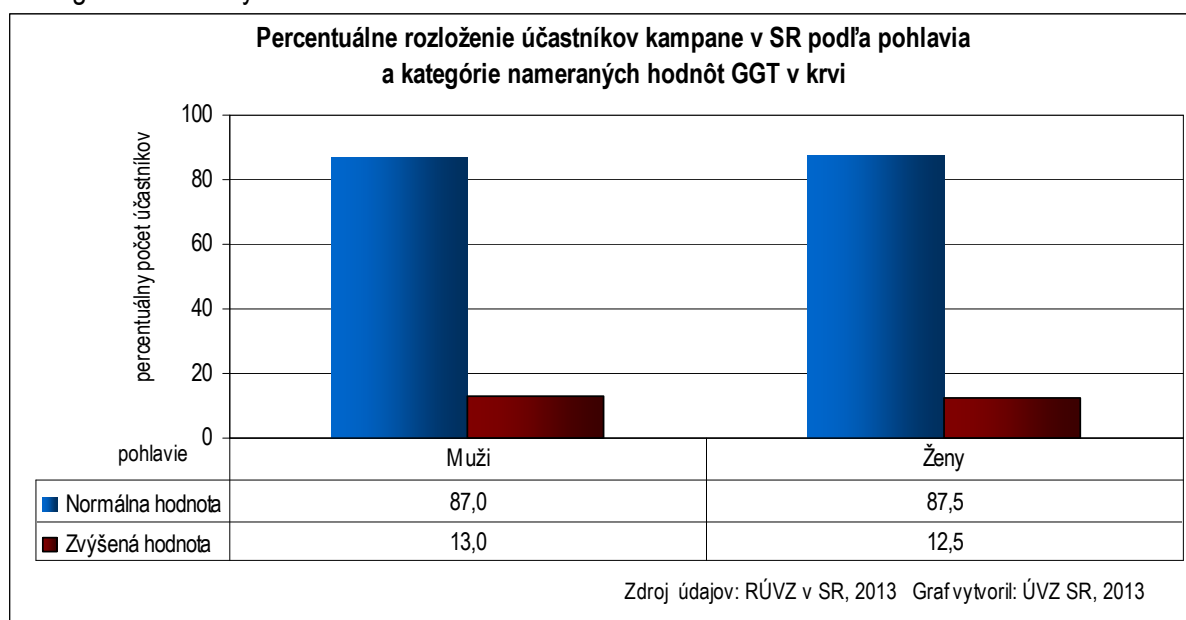
Gama-glutamyltransferáza je enzým nachádzajúci sa v bunkových membránach a to predovšetkým v tkanivách, ktoré majú vylučovaciu alebo vstrebávaciu funkciu. Preto je GGT najviac prítomná v pečeni, žlčových cestách, obličkách, tenkom čreve. Zvýšená činnosť tohto enzýmu, často izolovane, je jedným z najcitlivejších ukazovateľov pečeňovo-žlčniového ochorenia. Y-glutamyltransferáza sa tiež často používa ako citlivý test zisťujúci skrytý alkoholizmus. Zvýšená činnosť GGT v sére sa tiež vyskytuje u pacientov dlhodobo liečených liekmi ako fenobarbital a fenytoín. Zvyšovať hodnoty GGT môže aj fajčenie. Tieto koncentrácie sa udávajú v jednotkách mikrokatal na liter [$\mu\text{kat/l}$].

Pečeňový test GGT v krvi sa vyšetřil 1 641 záujemcom a to 583 mužom a 1 058 ženám. Priemerná hodnota GGT u mužov bola 1,097 a u žien 0,903. U 87,3 % vyšetřených účastníkov boli hodnoty GGT v norme. Zvýšená hodnota parametra GGT v krvi bola zistená u 12,7 % účastníkov kampane (u 13,0 % mužov a u 12,5 % žien). Rozdiely medzi pohlaviami neboli štatisticky významné.

Tab. č. 5 Počet účastníkov kampane „Deň zodpovednosti“ v SR podľa pohlavia a kategórie nameraných hodnôt GGT v krvi v roku 2013

Hodnota GGT	Muži		Ženy		Spolu	
	Počet	%	Počet	%	Počet	%
Norma	507	87,0	926	87,5	1433	87,3
Zvýšená	76	13,0	132	12,5	208	12,7
Spolu	583	100,0	1 058	100,0	1641	100,0

Graf č. 4 Percentuálne rozloženie účastníkov kampane v Slovenskej republike podľa pohlavia a kategórie nameraných hodnôt GGT v krvi v roku 2013

Muži so zvýšenou hladinou hodnôt GGT v krvi mali vyššie percento výskytu hypertenzie druhého a tretieho stupňa oproti skupine mužov, ktorí mali normálne hodnoty hladín GGT. Rozdiel medzi obidvomi skupinami bol štatisticky významný na hladine významnosti 95 %.

6 Vyhodnotenie otázok v dotazníku

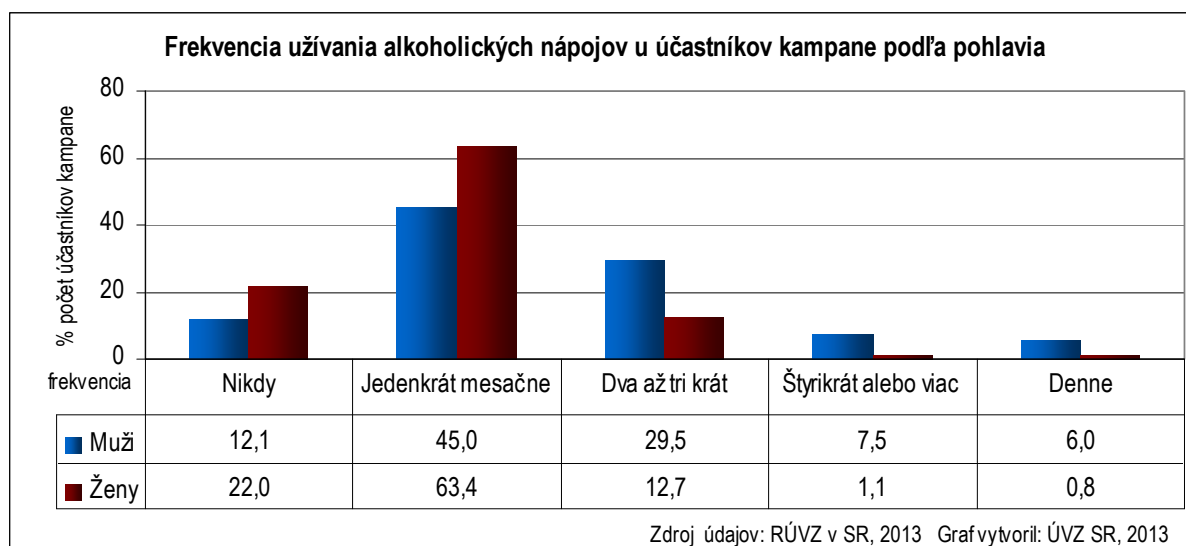
V priebehu realizácie kampane sme sa účastníkov pýtali niekoľko otázok súvisiacich s konzumáciou alkoholu. Na otázku „Ako často konzumujete alkoholický nápoj?“ účastníci kampane uviedli, že 18,4 % z nich nepije alkohol vôbec. Štatisticky významne viac žien (22,0 %) uviedlo, že nekonzumuje alkohol oproti mužom (12,1 %). Konzumáciu alkoholu jedenkrát mesačne alebo menej často uviedlo až 56,8 % účastníkov kampane, dva až trikrát týždenne konzumuje alkohol 18,7 %. Štatisticky významne viac žien (63,4 %) uviedlo, že konzumuje alkohol jedenkrát mesačne alebo menej často oproti skupine mužov (45,0 %). Až 3,4 % účastníkov uviedlo, že konzumujú alkohol štyri alebo a viac krát týždenne. Štatisticky významne viac mužov (2,7 %) uviedlo že konzumujú alkohol dva až tri krát týždenne oproti skupine žien (0,7 %). Muži celkovo štatisticky významne viac uvádzali častejšiu konzumáciu alkoholu ako ženy. Medzi mužmi a ženami bol štatisticky významný rozdiel na hladine významnosti 95 %.

Tab. č. 6 Vyhodnotenie otázky z dotazníka č. 6 „Ako často konzumujete alkoholický nápoj?“

	Muži		Ženy		Spolu	
	Počet	%	Počet	%	Počet	%
Nikdy	73	12,1	236	22,0	309	18,4
Jedenkrát mesačne alebo menej často	272	45,0	682	63,4	954	56,8
Dva až tri krát týždenne	178	29,5	136	12,7	314	18,7
Štyrikrát alebo viac krát týždenne	45	7,5	12	1,1	57	3,4
Denne	36	6,0	9	0,8	45	2,7
Spolu	604	100,0	1 075	100,0	1679	100,0

Zdroj údajov: RÚVZ v SR, 2013

Graf č. 5 Frekvencia užívania alkoholických nápojov u účastníkov kampane „Deň zodpovednosti“ v Slovenskej republike podľa pohlavia

Vyššie percento mužov so zvýšenou hladinou hodnôt GGT v krvi uvádzalo častejšiu konzumáciu alkoholu (dva až trikrát alebo štyrikrát a viac krát týždenne) oproti skupine mužov, ktorí mali normálne hodnoty hladín GGT v krvi. Rozdiel medzi obidvomi skupinami bol štatisticky významný na hladine významnosti 95 %.

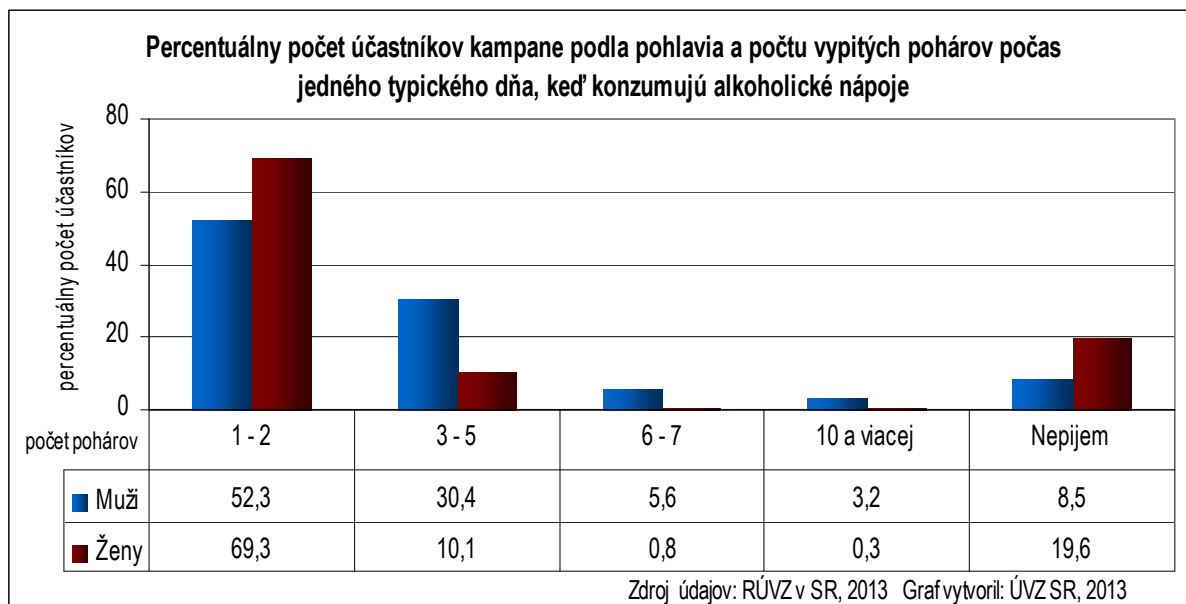
Na otázku „Koľko pohárov alkoholického nápoja priemerne vypijete v deň, keď pijete?“ sa účastníci kampane vyjadrili nasledovne. Viac ako 63,2 % účastníkov kampane konzumuje v priemerný deň keď pije jeden až dva poháre alkoholického nápoja. Štatisticky významne viac žien uviedlo, že pri konzumácii alkoholických nápojov v priemerný deň, keď pijú, skonzumujú väčšinou 1 až 2 poháre (69,3 %). Štatisticky významne viac mužov (30,4 %) uviedlo, že pijú 3 až 5 pohárov v priemerný deň, keď pijú. Všetky rozdiely medzi pohlaviami v počte vypitých pohárov boli štatisticky významné na hladine významnosti 95 %.

Tab. č. 7 Vyhodnotenie otázky z dotazníka č. 8 „Koľko pohárov alkoholického nápoja priemerne vypijete v deň, keď pijete ? „

	Muži		Ženy		Spolu	
	Počet	%	Počet	%	Počet	%
1 - 2	308	52,3	732	69,3	1040	63,2
3 - 5	179	30,4	107	10,1	286	17,4
6 - 7	33	5,6	8	0,8	41	2,5
10 a viac	19	3,2	3	0,3	22	1,3
Nepijem	50	8,5	207	19,6	257	15,6
Spolu	589	100,0	1 057	100,0	1646	100,0

Zdroj údajov: RÚVZ v SR, 2013

Graf č. 6 Percentuálne rozloženie účastníkov kampane v Slovenskej republike podľa pohlavia a počtu vypitých pohárov počas jedného typického dňa, keď konzumujú alkohol

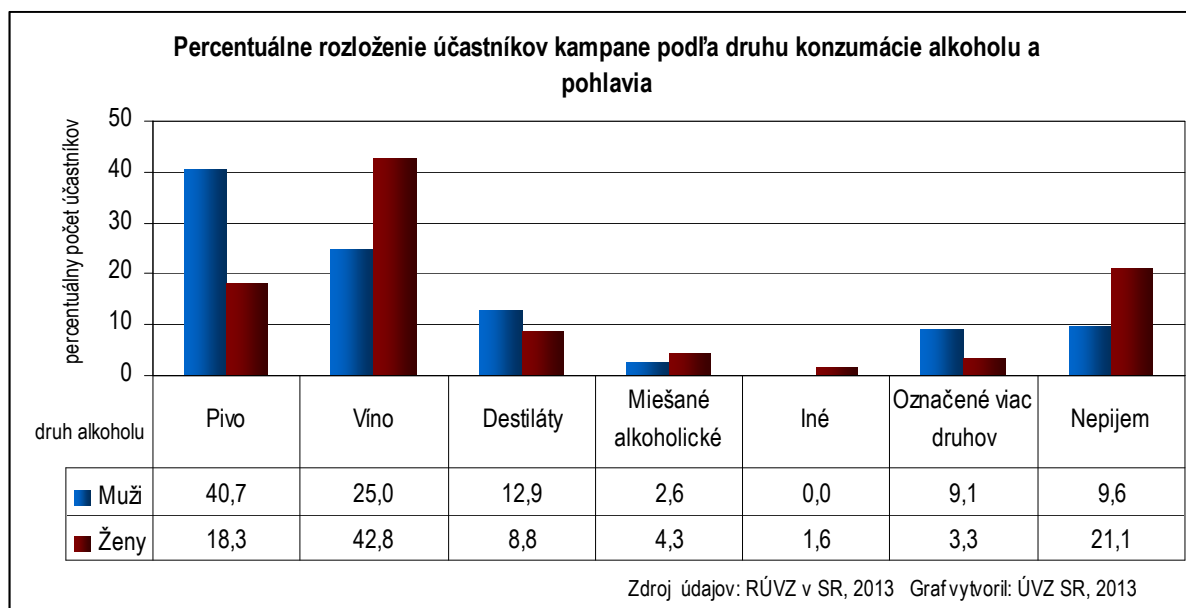
Na otázku „Aký druh alkoholu konzumujete najčastejšie?“ sa účastníci kampane vyjadrili nasledovne. Viac ako 36 % účastníkov kampane uviedlo, že najčastejšie konzumuje víno. Ženy najčastejšie pijú víno (42,8 %) na rozdiel od mužov, ktorí konzumujú najčastejšie pivo (40,7 %). Rozdiel medzi mužmi a ženami v konzumácii piva, vína a destilátov bol štatisticky významný.

Tab. č. 8 Vyhodnotenie otázky z dotazníka č. 7 „Aký druh alkoholu konzumujete najčastejšie?“

	Muži		Ženy		Spolu	
	Počet	%	Počet	%	Počet	%
Pivo	246	40,7	196	18,3	442	26,4
Víno	151	25,0	459	42,8	610	36,4
Destiláty	78	12,9	94	8,8	172	10,3
Miešané alkoholické nápoje	16	2,6	46	4,3	62	3,7
Iné	0	0,0	17	1,6	17	1,0
Označené viaceré	55	9,1	35	3,3	90	5,4
Nepijem	58	9,6	226	21,1	284	16,9
Spolu	604	100,0	1 073	100,0	1677	100,0

Zdroj údajov: RÚVZ v SR, 2013

Graf č. 7 Percentuálne rozloženie účastníkov kampane v Slovenskej republike podľa druhu konzumácie alkoholu a pohlavia

Na otázku „Ak pijete, tak pijete väčšinou pre? (uvedte dôvod)“ sa účastníci kampane vyjadrili nasledovne. Najčastejším dôvodom účastníci kampane označili konzumáciu alkoholu pri príležitosti osláv (meniny, narodeniny, výročia, promócie a iné ...) a to 48,5 % (55,0 % žien a štatisticky významne menej 36,9 % mužov). Viac ako 14 % účastníkov kampane uviedlo, že konzumujú alkohol z dôvodu zábavy a to 19,9 % mužov a štatisticky významne menej 11,6 % žien. Až 7,0 % účastníkov kampane konzumuje alkohol pre jeho chuť a to 12,4 % mužov a štatisticky významne menej 3,9 % žien.

Tab. č. 9 Vyhodnotenie otázky z dotazníka č. 9 „Ak pijete, tak pijete väčšinou pre? (uvedte dôvod)

	Muži		Ženy		Spolu	
	Počet	%	Počet	%	Počet	%
Zábavu	120	19,9	125	11,6	245	14,6
Chuť alkoholu	75	12,4	42	3,9	117	7,0
Pijem iba pri príležitosti osláv (narodeniny, meniny, výročia ...)	223	36,9	591	55,0	814	48,5
Zmenu nálady	25	4,1	19	1,8	44	2,6
Vypijem si aj bez dôvodu	57	9,4	35	3,3	92	5,5
Z dôvodu vážnej stresovej situácie	9	1,5	8	0,7	17	1,0
Aby som zabudol/la na problémy	6	1,0	7	0,7	13	0,8
Iné	62	10,3	53	4,9	115	6,8
Nepijem	58	9,6	228	21,2	286	17,1

Zdroj údajov: RÚVZ v SR, 2013

Graf č. 8 Dôvody konzumácia alkoholu účastníkov kampane podľa pohlavia

